

SAŽETAK PRESUDE

AYDOĞDU PROTIV TURSKE OD 30. KOLOVOZA 2016. GODINE ZAHTJEV BR. 40448/06

*Strukturni nedostaci u Izmirskoj bolnici doveli su do uskraćivanja
zdravstvene njege prijevremeno rođenom djetetu i povrede prava na
život*

ČINJENICE

Zahtjev Sudu podnijelo je dvoje turskih državljana, supružnici čija je prijevremeno rođena kćer umrla dva dana nakon poroda.

Dana 6. ožujka 2005. godine, podnositeljica je prijevremeno rodila kćer. Liječnik je dijagnosticirao sindrom respiratornog distresa koji je zahtijevao hitno postupanje i posebnu tehničku opremu koju bolnica u kojoj je nedonošče rođeno nije posjedovala. Nedonošče je odmah prevezeno u drugu bolnicu gdje je zaprimljeno na Odjel za neonatologiju, jer nije bilo slobodnih mjesta na Odjelu za intenzivnu njegu opremljenom inkubatorima i mehaničkim ventilatorima. Prilikom dolaska u bolnicu tri liječnika obavijestila su podnositelja kako Odjel za neonatologiju ne može djetetu pružiti potrebnu njegu te da treba pronaći drugu odgovarajuću bolnicu. Sva tri liječnika potpisala su izjavu o tome da je dijete prevezeno u njihovu bolnicu usprkos prethodnom upozorenju da bolnica ne posjeduje potrebnu tehničku opremu te su istaknuli kako se dijete nalazi u životnoj opasnosti. Presliku izjave dali su podnositeljima.

Dana 7. ožujka 2005. godine, dok su podnositelji tražili odgovarajuću bolnicu, zdravstveno stanje djeteta se pogoršalo. Sljedećeg dana dijete je premješteno na Odjel intenzivne njege te spojeno na mehanički ventilator. Dana 8. ožujka 2005. godine dijete je umrlo.

Podnositelji su podnijeli kaznenu prijavu protiv liječnika i administrativnog osoblja obje bolnice u kojima je dijete boravilo navodeći da su krivi za smrt njihove kćeri zbog nesavjesnog liječenja. Institut za forenzičku medicinu grada Izmira i grada Istanbula, podnio je izvješće prema kojem je uzrok smrti djeteta sindrom respiratornog distresa te se ne može sa sigurnošću tvrditi da bi inkubator spasio djetetov život.

U siječnju 2006. godine, Ministarstvo zdravstva imenovalo je glavnog inspektora za provođenje upravnog i disciplinskog nadzora. U veljači 2006. godine, inspektor je utvrdio da je medicinsko osoblje pružilo odgovarajući zdravstveni tretman te da ništa ne ukazuje na propuste u liječenju. Usprkos tome, predložio je izdavanje ukora trojici liječnika zbog davanja preslike izjave podnositeljima. Inspektor je u svom izvješću također istaknuo kako je potrebno provesti sustavnu reformu u pogledu nedostataka koje je utvrdio. Sukladno inspekcijskom izvješću, državno tužiteljstvo donijelo je odluku da neće pokretati kazneni postupak protiv liječnika. Podnositelji su protiv te odluke podnijeli žalbu koja je odbijena uz obrazloženje kako je odluka o nepodizanju optužnice radi nesavjesnog liječenja donesena zbog nedostatka dokaza.

PRIGOVORI

Podnositelji su u svom zahtjevu Sudu prigovarali da su greške medicinskog osoblja i organizacijski nedostaci unutar bolničkog sustava doveli do smrti njihove kćeri te da kazneni postupak nije bio pošten. Budući da podnositelji pritom nisu istaknuli niti jedan članak Konvencije, Sud je odlučio njihove prigovore ispitati u okviru materijalnog i postupovnog aspekta prve rečenice čl. 2. st. 1. Konvencije.

OCJENA SUDA

U odnosu na opće zahtjeve iz čl. 2. Konvencije

Iz inspekcijskog izvješća proizlazi kako u Izmirskim bolnicama postoji trajni problem neadekvatne neonatalne njege, posebice u bolnici Atatürk u kojoj se godišnje rodi oko 3.500 djece, a koja nema Odjel za neonatologiju. Stoga se sva prijevremeno rođena djeca (oko 300 godišnje) upućuju u druge bolnice. Iz izvješća također proizlazi da su premještaji iz jedne bolnice u drugu u pravilu loše organizirani, da se oko 170 inkubatora koje pokrajina Izmir ima na raspolaganju ne koristi zbog nedostatka koordinacije između bolnica i nedostatka središnjeg nadzornog tijela koji bi ovisno o bolničkim kapacitetima koordiniralo upućivanje pacijenata u bolnicu koja je u mogućnosti pacijentu pružiti potrebnu zdravstvenu njegu.

Sud je ustanovio da je djetetov život bio ugrožen zbog nekoliko faktora, ali da je odlučujući faktor bio taj da su liječnici u bolnici Atatürk zbog nastalih komplikacija morali napraviti hitan carski rez u tridesetom tjednu trudnoće, iako bolnica nije bila opremljena za odgovarajuću neonatalnu skrb. Sud smatra da su liječnici u svakom slučaju morali biti svjesni potencijalnog rizika za život djeteta ukoliko nastane potreba za premještajem u drugu bolnicu, a ta bolnica odbije primiti dijete. Sud je utvrdio da bolnica u kojoj je dijete rođeno nije, prije upućivanja djeteta u drugu bolnicu, poduzela mjere kojima bi se djetetu osigurala njega koju njegovo zdravstveno stanje zahtijeva. Takvo postupanje predstavlja nesavjesno liječenje uzrokovano nedostatkom koordinacije između bolnica, za što je odgovorno medicinsko osoblje te po mišljenju Suda samo po sebi zahtijeva razmatranje u okviru čl. 2. Konvencije.

Sud je primijetio da je bolnica u kojoj je nedonošče preminulo specijalizirana i posebno opremljena za pružanje perinatalne i neonatalne skrbi te da se radi o javnoj bolnici koja bi trebala pod jednakim uvjetima svim pacijentima pružiti zdravstvenu njegu, ali da je suočena s kontinuiranim problemom prekapacitiranosti. Stoga se sa strukturnog i medicinskog aspekta ne može kritizirati bolnička procedura niti način postupanja liječničkog osoblja s obzirom na ograničen broj kreveta, inkubatora i mehaničkih ventilatora koje je imala na raspolaganju. Prema mišljenju Suda, stvarni problem proizlazi iz neodgovarajuće organizacije postupka upućivanja prijevremeno rođene djece iz jedne bolnice u drugu te iz postupanja drugih bolnica u regiji koje „ne prihvaćaju takve pacijente“.

Nadalje, Sud je ustanovio da bolnica u kojoj je dijete rođeno nije imala tehničke uvjete niti odgovarajući Odjel za pružanje skrbi prijevremeno rođenoj djeci. Takva situacija je bila opće poznata turskoj javnosti, a nadležna zdravstvena tijela morala su biti svjesna činjenice kako je određeni broj pacijenata izložen životnoj opasnosti. Međutim, nisu poduzete mjere za koje se moglo očekivati da će spriječiti takav rizik. Povrh toga, Sud je primijetio kako Vlada nije objasnila zašto bi poduzimanje takvih mjera bilo nemoguće ili predstavljalo neravnomjeran teret s obzirom da su takve mjere trebale predstavljati prioritet u bolničkom postupanju.

Sud je zaključio da Turska nije poduzela mjere kojima bi osigurala odgovarajuću organizaciju i djelovanje javnih bolnica u pokrajini o kojoj je riječ. Sud je pritom posebice istaknuo da ne postoji pravni okvir kojim bi bio propisan način zaštite zdravlja prijevremeno rođene djece u bolnicama. Nadalje je utvrdio kako je smrt djeteta posljedica ne samo nesavjesnog liječenja, već postoji i uzročno-posljedična veza između smrti djeteta i navedenih strukturnih problema. Shodno tome, Sud je utvrdio kako je podnositeljeva kćer žrtva nesavjesnog liječenja i strukturnih nedostataka zbog kojih joj nije omogućen odgovarajući hitni tretman, a što je uzrokovalo po život opasnu uskratu medicinske skrbi.

U odnosu na istragu i čl. 2. Konvencije

Način postupanja medicinskog osoblja i bolnice u kojoj je osoblje bilo zaposleno bio je reguliran Zakonom br. 4483. Sukladno tom Zakonu, prije pokretanja kaznenog progona protiv zaposlenika u javnom sektoru potrebno je ishoditi odobrenje nadležnog upravnog tijela. Zbog navedene zakonske regulative Sud je već u nekoliko navrata utvrđivao povrede Konvencije, posebno zbog: nedostatka neovisnosti istražnih tijela, nemogućnosti podnositelja kaznene prijave da učinkovito sudjeluju u istrazi te neodgovarajuće sudske kontrole odluka istražnih tijela. Sud je zaključio kako ne postoje razlozi zbog kojih bi u ovom predmetu odstupio od navedenih utvrđenja te je utvrdio kako je došlo do povrede postupovnog aspekta čl. 2. Konvencije. Nadležno državno tužiteljstvo je na temelju inspekcijskog izvješća odbilo otvoriti istragu u odnosu na sedam liječnika uz obrazloženje kako nisu postupili nesavjesno niti je u njihovom postupanju došlo do pogreške ili propusta.

Sud je isto tako ustanovio da je inspekcijsko izvješće utemeljeno na izvješću pedijatra, ginekologa i porodničara koje je sam inspektor zatražio, a da su izvješća tih osoba utemeljena na izvješću stručne komisije br. 1 Zavoda za forenzičku medicinu u Istanbulu (dalje: Komisija). Sud je izrazio nezadovoljstvo zbog činjenice da je devet članova navedene Komisije paušalno zaključilo da „se ne može sa sigurnošću utvrditi da bi dijete preživjelo čak i da je spojeno na inkubator“ te da su dva člana Komisije koja su samo prihvatila navedeni zaključak mogla sa sigurnošću tvrditi da niti hitni primitak djeteta na Odjel intenzivne njege koji je raspolagao s mehaničkim ventilatorom, ne bi značajno povećao šanse za djetetovo preživljavanje. Komisija se ograničila na opisivanje medicinske procedure koja je prethodila smrti djeteta bez ispitivanja koji je protokol postupanja u takvoj situaciji trebalo primijeniti. Zaključila je da su liječnici postupili sukladno standardima moderne medicine i ustaljene prakse bez utvrđivanja koji su to standardi i praksa i bez davanja posebnog obrazloženja. Komisija nije rasvijetlila ni kontradiktornosti Apgar testa niti je potkrijepila navode da su djetetove šanse za preživljavanje bez obzira na pruženu skrb bile praktički nepostojeće.

Prema mišljenju Suda, isključivo detaljna i znanstveno utemeljena izvješća koja sadrže dostatna obrazloženja i daju odgovore na postavljena pitanja mogu ojačati povjerenje javnosti da se postupci vode sukladno mjerodavnim propisima i uz primjenu dužne pažnje. Sukladno zahtjevima čl. 2. Konvencije, istraga treba obuhvatiti sve temeljne aspekte pomoću kojih se mogu rasvijetliti okolnosti smrti pojedinca. Taj zahtjev treba primijeniti i na sadržaj nalaza i mišljenja vještaka pribavljenog u sudskom postupku ukoliko predstavlja glavni dokaz na temelju kojeg istražno tijelo donosi odluku o pokretanju, tijeku i završetku istrage. U konkretnom slučaju, vještaci nisu dali odgovor na temeljna pitanja: je li smrt djeteta bila neizbježna, je li nastupila kao netipična i nepredvidljiva posljedica postupanja medicinskih djelatnika (čime se automatski isključuje nesavjesno liječenje) i je li uzrok smrti bila uskrata odgovarajuće zdravstvene skrbi prijevremeno rođenom djetetu koje pati od sindroma respiratornog distresa. Sud je zaključio kako nema dokaza da su vještaci konzultirali neonatologa, čije mišljenje je bilo ključno u ovom slučaju, te kako Komisija izvješće nije donijela u punom sastavu. Time je Komisija postupila suprotno Zakonu br. 2659.

S obzirom na nedostatke u izvješću Komisije, Sud je utvrdio da niti jedno tijelo nije dalo dosljednu i znanstveno utemeljenu procjenu ovog slučaja i odgovornosti liječnika. Drugim riječima, državno tužiteljstvo je odluku o nepodizanju optužnice donijelo na temelju izvješća koje je zanemarilo temeljne aspekte slučaja, a sud je bez odgovarajućeg obrazloženja odbio žalbu podnositelja navodeći da ne postoje dovoljni dokazi za pokretanje kaznenog postupka.

Sud je stoga utvrdio da takav način postupanja nije bio u skladu s postupovnim zahtjevima iz čl. 2. Konvencije sukladno kojima državna tijela moraju poduzeti korake putem kojih će osigurati odgovarajuće dokaze za utvrđivanje potpunog i točnog slijeda okolnosti i objektivnu analizu nalaza na temelju kojih je utvrđena smrt djeteta. Slijedom navedenog, kazneni postupak nije bio učinkovit u smislu utvrđivanja i kažnjavanja povreda prava na zaštitu života djeteta.

U odnosu na čl. 46. Konvencije

Sud je zaključio kako postoji mogućnost ponavljanja povrede utvrđene u ovom predmetu u sličnim slučajevima te je stoga zaključio kako su potrebna dodatna pojašnjenja u pogledu izvršenja ove presude.

Prvo, Sud je istaknuo kako je utvrđivanje okolnosti u kojima zdravstvena skrb jest ili nije pružena te utvrđivanje nedostatka koji su uzrokovali povredu u ovom slučaju ključno za uklanjanje nedostataka identificiranih ovom presudom kako bi se spriječile takve buduće povrede unutar sustava zdravstvene skrbi. Sud je istaknuo kako bi bilo korisno da mjere izvršenja presude obuhvate pravodobno pokretanje neovisnih i nepristranih postupaka u kojima bi žrtve mogle učinkovito sudjelovati.

Drugo, u cilju očuvanja vladavine prava i povjerenja javnosti i žrtava u pravosudni sustav, forenzički postupci moraju imati odgovarajuće zaštitne mehanizme. Primjerice, tijela ili pojedinci koji provode vještačenja trebaju imati odgovarajuća znanja i sposobnosti koje su potrebne za konkretan slučaj; vještaci su radi zaštite vjerodostojnosti i učinkovitosti postupka vještačenja dužni obrazložiti svoja utvrđenja bez obzira dolaze li iz javnog ili privatnog sektora. U vezi s navedenim Sud je ukazano na stavak 38. Smjernica država članica Vijeća Europe o ulozi sudskih vještaka u sudskim postupcima¹ kao odgovarajući smjerokaz tuženoj državi prilikom izbora odgovarajućih mjera za izvršenje ove presude.

PRAVIČNA NAKNADA

65.000,00 EUR - zajednički na ime naknade nematerijalne štete
486,00 EUR – na ime troškova postupka

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.

¹ [Guidelines on the role of court appointed experts in judicial proceedings of Council of Europe's Member States](#)